

การศึกษากับเศรษฐกิจพอเพียง

ท่านอธิการบดี ท่านผู้บริหารการศึกษา ครู คณาจารย์ และท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน

แนวคิดของการจัดการประชุม วทร.17 คือ “เศรษฐกิจพอเพียงเชิงคูไทย ก้าวไกลด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี” ซึ่งเป็นการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาใช้ในการพัฒนาประเทศอีกด้านหนึ่ง

การนำวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์มาประยุกต์ใช้เป็นเทคโนโลยีต่าง ๆ นั้น อำนวยความสะดวกสบายอย่างมากมาย ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น และทำให้บ้านเมืองเจริญก้าวหน้า แต่การที่จะทำให้ความสะดวกสบายและความก้าวหน้านี้เป็นประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่และยั่งยืนไปถึงคนรุ่นต่อ ๆ ไปนั้น จะต้องนำแนวคิดต่าง ๆ มากำกับ ซึ่งได้แก่ คุณธรรม ความพอประมาณในชีวิตและความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม เป็นต้น จึงจะนับได้ว่าเป็นความสำเร็จที่แท้จริง

นโยบายการบริหารประเทศของรัฐบาลปัจจุบันเน้นการตระหนักสำนึกในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งในช่วงเวลาที่ทำการร่างนโยบายนั้น ได้มีการประมวลและประเมินสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคมไทย โดยเฉพาะปัญหาวิกฤติทางด้านสังคมที่รุนแรงมากกว่าวิกฤติทางเศรษฐกิจ จนกระทั่งจะต้องมีการปฏิรูปการปกครองใหม่ ในที่สุดก็พิจารณาเห็นว่าในส่วนที่การศึกษาจะสามารถช่วยแก้วิกฤตินี้ได้ก็คือ การปรับเปลี่ยนด้านสาระการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ สอดรับกับขนาดของประเทศ จึงได้นำแนวคิด คุณธรรมนำความรู้มาเป็นประเด็นหลัก เนื่องจากการเริ่มต้นปฏิรูปการศึกษาเมื่อ 10 ปีที่แล้ว เราใช้แนวคิด ความรู้คู่คุณธรรม แล้วพบว่าคนมีความรู้ที่เป็นคนเก่งมักเอาเปรียบสังคม ทำให้ต้องมีการทบทวนจากที่เดิม เรานั่นความเก่ง ดี มีความสุข ควรจะสลับกัน

โดยเริ่มจากการที่ต้องให้คนเป็นคนดีเสียก่อน เมื่อคนดีมีความรู้ก็น่าจะมีความสุข จึงมี 2 ประเด็นหลักที่ต้องปรับเปลี่ยน คือ (1) ความรู้คู่คุณธรรม ปรับเป็น คุณธรรมนำความรู้ ซึ่งไม่ใช่การเล่นคำ แต่เป็นการเน้นให้เห็นว่าแนวทางการจัดการศึกษาที่มุ่งเรื่องคุณธรรมเป็นเรื่องสำคัญ (2) เก่ง ดี มีสุข ปรับเปลี่ยนเป็น คนดีมีความรู้ แล้วก็อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน

ดังนั้น หากจะเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทยแล้ว จะต้องนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นตัวตั้ง สำหรับการแก้ไขปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และต้องเป็นหน้าที่ของการศึกษา โดยที่การศึกษาจะเป็นสิ่งที่จะช่วยดูแลให้เยาวชนเติบโตไปเป็นอนาคตของชาติ ยึดมั่นในคุณค่าที่เป็นที่ต้องการของสังคมไทย เช่น สันติวิธี ความสมานฉันท์ การไม่ใช้วิธีรุนแรงและวิถีชีวิตประชาธิปไตย เป็นต้น

“

หากจะเสริมสร้างคุณธรรม
ในระบบการศึกษาไทยแล้ว จะต้อง
นำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
มาเป็นตัวตั้ง สำหรับการแก้ไขปัญหา
สังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

”

“

การที่จะทำให้ความสงบสุขและความก้าวหน้าเป็นประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่และยังยืนไปถึงคนรุ่นต่อ ๆ ไปนั้น จะต้องนำแนวคิดต่าง ๆ มากำกับ ซึ่งได้แก่ คุณธรรม ความพอประมาณในวิถีและความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม เป็นต้น จึงจะนับได้ว่าเป็นความสำเร็จที่แท้จริง

”

เศรษฐกิจพอเพียง หรือปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานให้แก่ประชาชนชาวไทย ใช้เป็นหลักและแนวทางในการดำเนินกิจการ ตั้งแต่ระดับบุคคล หน่วยงาน และระดับชาติ ซึ่งปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2549-2554) ซึ่งหมายความว่า เมื่อประกาศใช้แผนนี้แล้วไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคมของประเทศไทย จะยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางทั้งหมด

ในการประเมินแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ที่ผ่านมานั้นจะพิจารณาใน 3 ด้าน คือ เศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาสรุบได้ว่า เศรษฐกิจเริ่มจากไม่ดีและมีแนวโน้มที่จะล่มสลาย สังคมมีปัญหามากมาย ทั้งปัญหายาเสพติด ความไม่ปลอดภัยในทรัพย์สิน โรคเอดส์ ตลอดจนความ

“

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้
ประมุขของประเทศอื่นยังยกย่อง
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ว่าทรงเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต
ที่ดีที่สุดของประชาชนชาวไทย

”

ประพลิติดทำนองคลองธรรมของคนในสังคม และ
สุดท้ายยังไม่มีการพัฒนาที่ยั่งยืนเกิดขึ้น ต่อจากนั้น
แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2545) จึงเน้นคน
เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา หมายความว่า ปัจจัยนำของ
การพัฒนาทั้งปวงอยู่ที่คุณภาพของคน เพราะคนคือผู้คิด
คนคือผู้ทำ คนคือผู้รับผลของการกระทำ ถ้าคนไม่มีคุณภาพ
การพัฒนาที่ยั่งยืนก็เกิดขึ้นไม่ได้ จากจุดนั้นทำให้การ
ศึกษาเป็นปัจจัยหลัก เพราะเห็นพ้องกันว่า เมื่อคนเป็น
ศูนย์กลางการพัฒนา โดยพัฒนาคน ดังนั้นการศึกษา
ก็มีหน้าที่หลักในการพัฒนาคน เพื่อผลของการพัฒนาทั้งปวง

ต่อจากนั้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2549-
2554) ก็ยังเน้นเรื่องคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา
และยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลลัพธ์ที่ต้องการคือ
การพัฒนาที่ยั่งยืน ส่งผลให้คนอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน ซึ่ง
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ประมุขของประเทศอื่น
ยังยกย่องพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ว่าทรงเป็นแบบ
อย่างในการดำเนินชีวิตที่ดีที่สุดของประชาชนชาวไทย
โดยไม่ต้องไปดูตัวอย่างที่ไหน สำหรับประเทศภูฏานที่ใช้ดัชนี
ชี้วัดความสุขของคนในประเทศ ไม่ได้ใช้ดัชนีชี้วัดด้าน

เศรษฐกิจแต่เน้นว่าคนมีความสุขแล้วก็อยู่เย็นเป็นสุขกันได้
โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สิ่งที่สะท้อน
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ ยึดหลักความพอดี ไม่มาก
ไม่น้อย ไม่สุดโต่ง เราอาจจะหาความสุขได้ง่ายขึ้นกว่า
ที่วัดเป็นทุนนิยม ไม้รู้จบ ไม้จักพอ แล้วก็ไม่มีความสุข

รัฐบาลปัจจุบันได้ยึดหลักบริหารที่เรียก 4 ป คือ
โปร่งใส เป็นกลาง ประหยัด และประสิทธิภาพ โดยยึด
หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการ
ดำเนินงาน ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและ
ด้านความมั่นคง รวมทั้งนโยบายการศึกษาที่มุ่งสร้างความ
ตระหนักสำนึกในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งระดับบุคคล
หน่วยงานทุกระดับ นอกจากนั้นยังต้องใช้การศึกษา
เสริมสร้างความเข้าใจ การเข้าถึงและการนำไปสู่การ
ปฏิบัติได้ของผู้คนในประเทศชาติ สำหรับในสถานศึกษา
จะต้องนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปเป็นส่วนหนึ่ง
ของหลักสูตร และการเรียนการสอนในทุกระดับการศึกษา

นอกจากนั้นยังต้องใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
มาบริหารและการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของครู อาจารย์ บุคลากร
ทางการศึกษาทุกคนซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านสวัสดิการ
สวัสดิภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้จัดให้มี
การอบรมไปแล้วว่า ครูจะดำเนินชีวิตอย่างไรตามหลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงจะทำให้ครูมีวิถีชีวิตใหม่ ที่มี
หนี้สินน้อยลง เป็นชีวิตที่พอเพียง

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอ
เพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ให้เห็นถึงแนวทางการดำรงอยู่และ
ปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน
จนถึงระดับรัฐบาล ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้
ดำเนินไปตามสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ
เพื่อให้ก้าวทันโลกยุคโลกาภิวัตน์ รวมทั้งมีการตัดสินใจ
และดำเนินการต่าง ๆ ในระดับพอเพียงด้วย